Справа лідера ОУН Андрія Мельника: розвідка оприлюднила документи НКВС та КДБ

СУСПІЛЬСТВО | ЧТ, 2026-05-21 18:10

Версия для печати

Служба зовнішньої розвідки України у зв'язку з перепохованням на Національному військовому меморіальному кладовищі останків лідера Організації українських націоналістів Андрія Мельника опублікувала низку документів і світлин з архівного фонду.

Документи опубліковані на сайті СЗРУ.

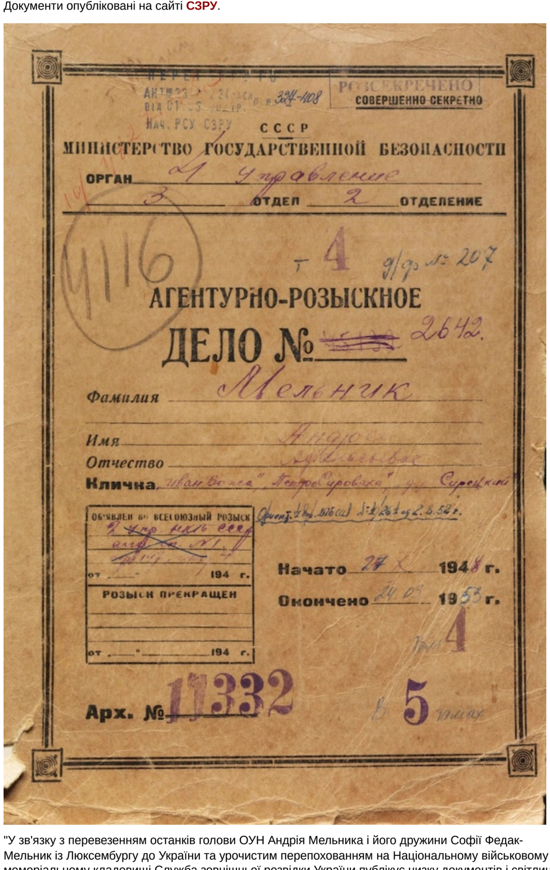
СССР
МИНИСТЕРСТВО ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
РОЗСЕКРЕЧЕНО
СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО
ОРГАН 1 Управление
3 ОТДЕЛ 2 ОТДЕЛЕНИЕ
АГЕНТУРНО-РОЗЫСКНОЕ
ДЕЛО № 2642
Фамилия Мельник
Имя Андрей
Отчество Афанасьевич
Кличка "Иван Вовка", "Петро Сировецкий", "Сурецкий"
ОБЪЯВЛЕН во ВСЕСОЮЗНЫЙ РОЗЫСК
РОЗЫСК ПРЕКРАЩЕН
Начато 27 X 1948 г.
Окончено 24.03 1953 г.
Арх. № 11332 в 5 томах

"У зв'язку з перевезенням останків голови ОУН Андрія Мельника і його дружини Софії Федак-Мельник із Люксембургу до України та урочистим перепохованням на Національному військовому меморіальному кладовищі Служба зовнішньої розвідки України публікує низку документів і світлин із п'ятитомної агентурно-оперативної справи, яку органи НКВС / КДБ упродовж кількох десятиліть вели на провідника ОУН. Ці матеріали свідчать про те, що Мельник у всі періоди історії був небезпечним для кремлівського керівництва, оскільки за жодних обставин не припиняв боротьбу за відновлення незалежності України", - зазначили в СЗРУ.

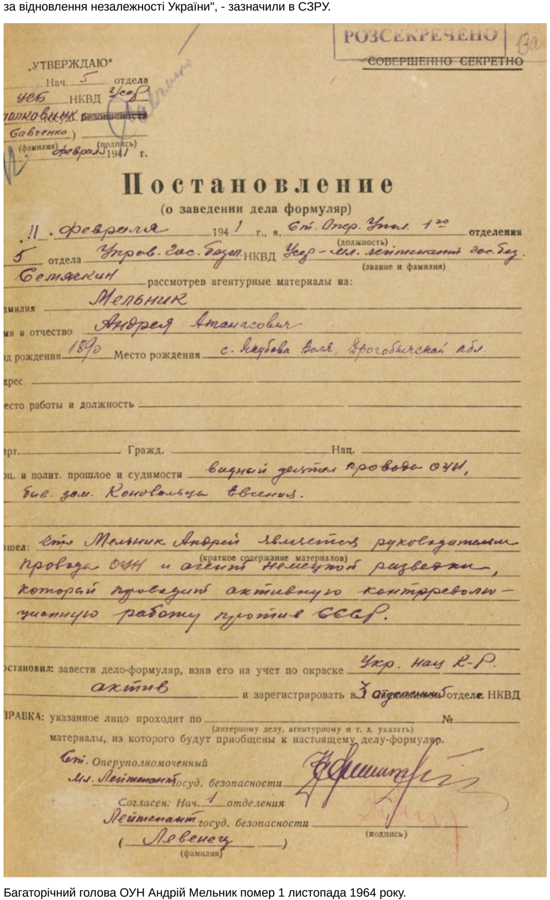
РОЗСЕКРЕЧЕНО
СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО
"УТВЕРЖДАЮ"
Нач. 5 отдела НКВД
(подпись)
1941 г.
Постановление
(о заведении дела формуляр)
11 февраля 1941 г.
рассмотрев агентурные материалы на:
Фамилия Мельник
Имя и отчество Андрея Афанасовича
Год рождения 1890 Место рождения
Адрес
Место работы и должность
Гражд.
Нац.
Соц. и полит. прошлое и судимости
нашел: (краткое содержание материалов)
постановил: завести дело-формуляр, взяв его на учет по окраске
и зарегистрировать в отделе НКВД
СПРАВКА: указанное лицо проходит по № (литерному делу, агентурному и т. д. указать)
материалы, из которого будут приобщены к настоящему делу-формуляру.
Оперуполномоченный
госуд. безопасности
Согласен: Нач. 1 отделения
госуд. безопасности
(подпись)
(фамилия)

Багаторічний голова ОУН Андрій Мельник помер 1 листопада 1964 року.

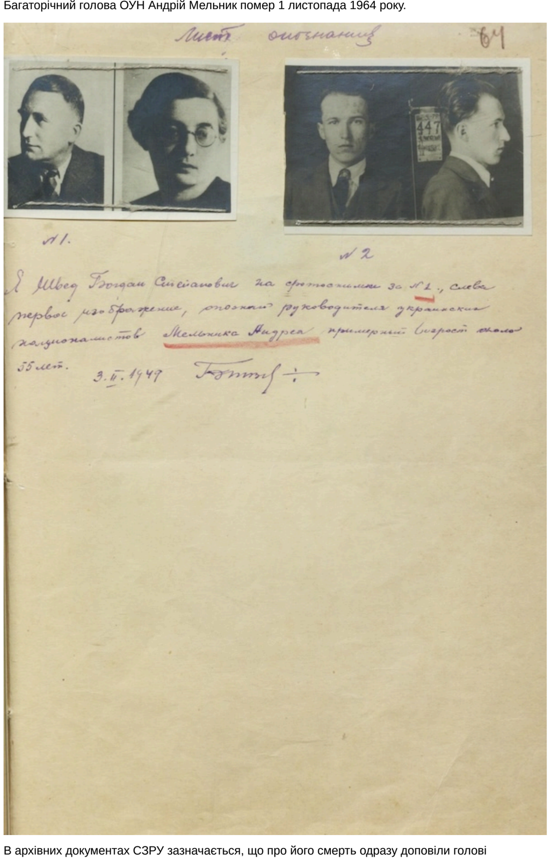

В архівних документах СЗРУ зазначається, що про його смерть одразу доповіли голові республіканського КДБ Віталію Нікітченку.

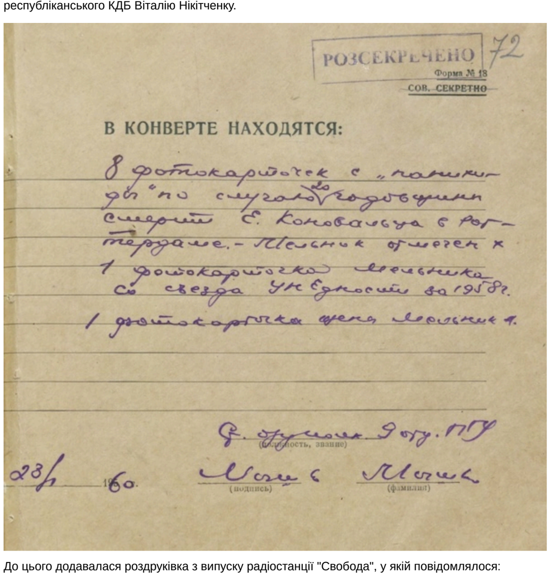
РОЗСЕКРЕЧЕНО
СОВ. СЕКРЕТНО
В КОНВЕРТЕ НАХОДЯТСЯ:
(должность, звание)
(подпись)
(фамилия)

До цього додавалася роздруківка з випуску радіостанції "Свобода", у якій повідомлялося: "Українська політична еміграція зазнала болючої втрати. 1 листопада на 74-му році життя в Німецькій Федеративній Республіці помер голова Проводу українських націоналістів полковник Андрій Мельник. Андрій Мельник брав активну участь у визвольних змаганнях України 17–20 років як полковник Січових Стрільців і як шеф штабу Дієвої армії Української Народної Республіки. За свої націоналістичні переконання він сидів у в'язницях панської Польщі та в концтаборах гітлерівської Німеччини. Один з найвидатніших українських діячів на чужині полковник Андрій Мельник до кінця життя незмінно очолював Провід українських націоналістів. Похорон відбудеться наступної суботи в Люксембурзі, де Андрій Мельник постійно жив".

У повідомленні із закордонної резидентури КДБ СРСР ішлося про те, що українські націоналісти призначили похорон на 7 листопада. У зв'язку з цим Нікітченко зробив таку резолюцію: "7.11.1964. Напевне спеціально цю дату обрали для проведення своєї антирадянської діяльності".

"То був день відзначення чергової річниці жовтневої революції 1917 року. Відтак малося на увазі, напевне, що в ОУН навмисне хотіли у такий спосіб символічно влаштувати похорони СРСР і зневагу до радянського свята", - зазначили в СЗРУ.

Насправді, зауважили в розвідці, "все було набагато прозаїчніше. Мельник помер у Кельні (Німеччина). У близькому оточенні обговорювалося питання про місце поховання. Один із варіантів – у Роттердамі, на тому ж самому цвинтарі, де був похований Євген Коновалець. Проте бажанням Мельника було, щоб його поховали на цвинтарі в Люксембурзі, де вже спочила мати його дружини, пані Марія Федак. Він заздалегідь зарезервував на тому цвинтарі місце для себе та своєї дружини. Відтак на вирішення цього питання, перевезення та інші процедури пішло більше часу".

Як зазначили в СЗРУ, "ця фобія вбачати антирадянську спрямованість навіть там, де цим і не пахло, міцно сиділа в головах. Навіть мертвий Мельник не давав спокою КДБ".

"Про все це збереглися свідчення в архівних фондах СЗРУ, а так само матеріали про його розшук, стеження, зокрема й зроблені агентами прихованою камерою або здобуті іншим шляхом, підготовку наприкінці 1944 року операції з його ліквідації 4-м (розвідувально-диверсійним) управлінням НКДБ УРСР", - зазначили в СЗРУ.

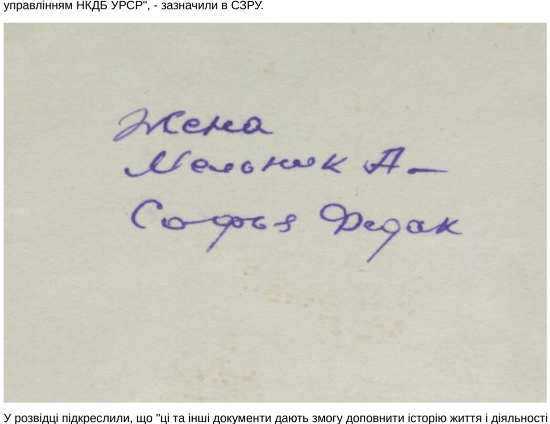

У розвідці підкреслили, що "ці та інші документи дають змогу доповнити історію життя і діяльності Андрія Мельника, яка віддзеркалює увесь драматизм і специфіку минулої епохи та важкої, нерідко кривавої, боротьби за незалежність України".

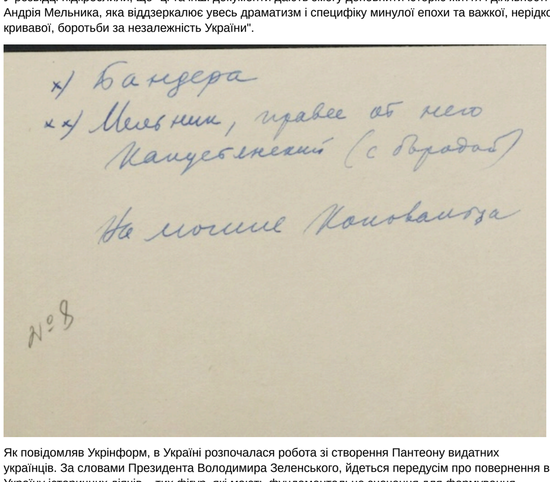

Як повідомляв Укрінформ, в Україні розпочалася робота зі створення Пантеону видатних українців. За словами Президента Володимира Зеленського, йдеться передусім про повернення в Україну історичних діячів – тих фігур, які мають фундаментальне значення для формування української національної свідомості та для державотворення. Як заявив голова Українського інституту національної пам'яті Олександр Алфьоров, процес створення Пантеону видатних українців розрахований на роки, однак робота над проєктом уже активно триває

21 травня 2026 року в Україну через словацький кордон на Закарпатті повернули останки полковника армії УНР, лідера ОУН у 1938-1964 роках Андрія Мельника та його дружини Софії Федак-Мельник.

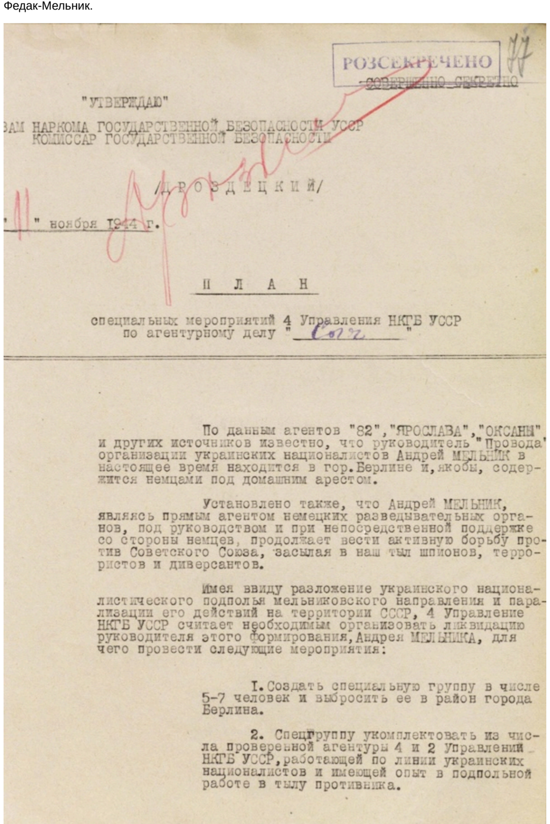
РОЗСЕКРЕЧЕНО
СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО
"УТВЕРЖДАЮ"
ЗАМ НАРКОМА ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УССР
КОМИССАР ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
/ДРОЗДЕЦКИЙ/
"11" ноября 1944 г.

П Л А Н

специальных мероприятий 4 Управления НКГБ УССР по агентурному делу "__"

По данным агентов "82", "ЯРОСЛАВА", "ОКСАНЫ" и других источников известно, что руководитель "Провода" организации украинских националистов Андрей МЕЛЬНИК в настоящее время находится в гор. Берлине и, якобы, содержится немцами под домашним арестом.

Установлено также, что Андрей МЕЛЬНИК, являясь прямым агентом немецких разведывательных органов, под руководством и при непосредственной поддержке со стороны немцев, продолжает вести активную борьбу против Советского Союза, засылая в наш тыл шпионов, террористов и диверсантов.

Имея ввиду разложение украинского националистического подполья мельниковского направления и парализации его действий на территории СССР, 4 Управление НКГБ УССР считает необходимым организовать ликвидацию руководителя этого формирования, Андрея МЕЛЬНИКА, для чего провести следующие мероприятия:

1. Создать специальную группу в числе 5-7 человек и выбросить ее в район города Берлина.

2. Спецгруппу укомплектовать из числа проверенной агентуры 4 и 2 Управлений НКГБ УССР, работающей по линии украинских националистов и имеющей опыт в подпольной работе в тылу противника.

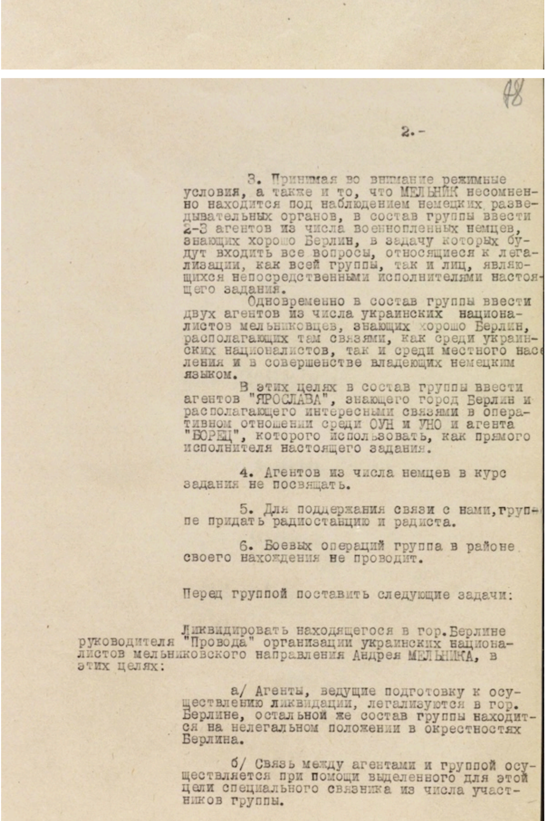
2.-

3. Принимая во внимание режимные условия, а также и то, что МЕЛЬНИК несомненно находится под наблюдением немецких разведывательных органов, в состав группы ввести 2-3 агентов из числа военнопленных немцев, знающих хорошо Берлин, в задачу которых будут входить все вопросы, относящиеся к легализации, как всей группы, так и лиц, являющихся непосредственными исполнителями настоящего задания.

Одновременно в состав группы ввести двух агентов из числа украинских националистов мельниковцев, знающих хорошо Берлин, располагающих там связями, как среди украинских националистов, так и среди местного населения и в совершенстве владеющих немецким языком.

В этих целях в состав группы ввести агентов "ЯРОСЛАВА", знающего город Берлин и располагающего интересными связями в оперативном отношении среди ОУН и УНО и агента "БОРЕЦ", которого использовать, как прямого исполнителя настоящего задания.

4. Агентов из числа немцев в курс задания не посвящать.

5. Для поддержания связи с нами, группе придать радиостанцию и радиста.

6. Боевых операций группа в районе своего нахождения не проводит.

Перед группой поставить следующие задачи:

Ликвидировать находящегося в гор. Берлине руководителя "Провода" организации украинских националистов мельниковского направления Андрея МЕЛЬНИКА, в этих целях:

а/ Агенты, ведущие подготовку к осуществлению ликвидации, легализуются в гор. Берлине, остальной же состав группы находится на нелегальном положении в окрестностях Берлина.

б/ Связь между агентами и группой осуществляется при помощи выделенного для этой цели специального связника из числа участников группы.

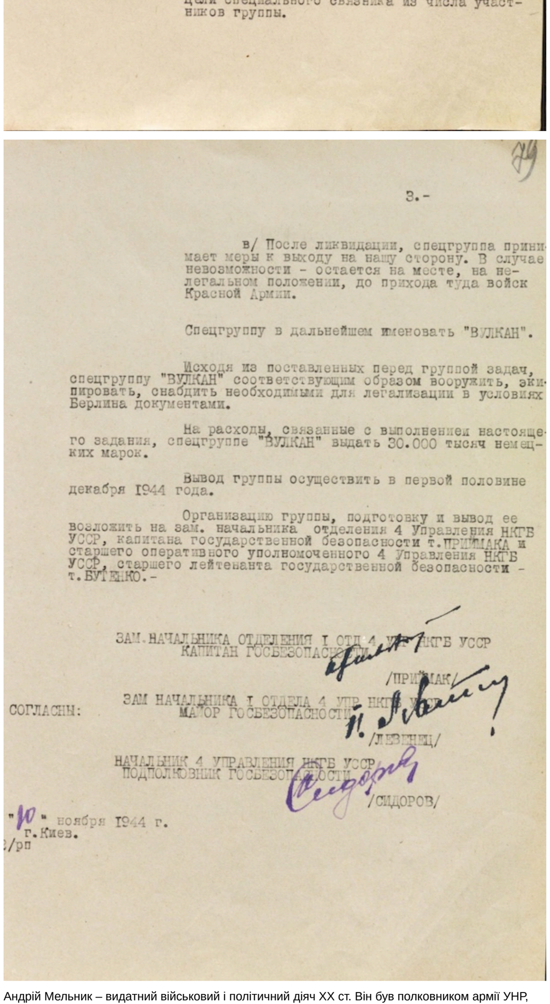
3.-

в/ После ликвидации, спецгруппа принимает меры к выходу на нашу сторону. В случае невозможности - остается на месте, на нелегальном положении, до прихода туда войск Красной Армии.

Спецгруппу в дальнейшем именовать "ВУЛКАН".

Исходя из поставленных перед группой задач, спецгруппу "ВУЛКАН" соответствующим образом вооружить, экипировать, снабдить необходимыми для легализации в условиях Берлина документами.

На расходы, связанные с выполнением настоящего задания, спецгруппе "ВУЛКАН" выдать 30.000 тысяч немецких марок.

Вывод группы осуществить в первой половине декабря 1944 года.

Организацию группы, подготовку и вывод ее возложить на зам. начальника отделения 4 Управления НКГБ УССР, капитана государственной безопасности т. ПРИМАКА и старшего оперативного уполномоченного 4 Управления НКГБ УССР, старшего лейтенанта государственной безопасности - т. БУТЕНКО.-

ЗАМ. НАЧАЛЬНИКА ОТДЕЛЕНИЯ I ОТД. 4 УПР. НКГБ УССР
КАПИТАН ГОСБЕЗОПАСНОСТИ /ПРИМАК/

СОГЛАСНЫ: ЗАМ НАЧАЛЬНИКА I ОТДЕЛА 4 УПР НКГБ УССР
МАЙОР ГОСБЕЗОПАСНОСТИ /ЛЕВЕНЕЦ/

НАЧАЛЬНИК 4 УПРАВЛЕНИЯ НКГБ УССР
ПОДПОЛКОВНИК ГОСБЕЗОПАСНОСТИ /СИДОРОВ/

"10" ноября 1944 г.
г. Киев.

Андрій Мельник – видатний військовий і політичний діяч XX ст. Він був полковником армії УНР, близьким побратимом і родичем Євгена Коновальця. Також був співзасновником УВО (Української військової організації), крайовим комендантом. Активна українська діяльність Мельника привела до його арешту 1924 року і п'ятирічного ув'язнення в польських тюрмах.

У 1938-му, після загибелі Коновальця, за його усним заповітом Мельник очолив Провід українських націоналістів. Під час Другої світової війни перебував у Берліні, однак швидко розчарувався у німецькій політиці щодо України.

Після розколу в ОУН очолив більш помірковану частину. Організував засилання у великі міста України "похідних груп" для розгортання пропагандистської роботи, керував діяльністю ОУН на українських землях. Це викликало невдоволення гітлерівців. Від початку 1942-го утримувався під домашнім арештом, а з лютого 1944-го – у концтаборі Заксенгаузен.

Після закінчення Другої світової війни Мельник певний час перебував у таборах переміщених осіб. Згодом отримав запрошення великого герцога Люксембурзького бути його гостем і з кінця 1945 року жив у Люксембурзі.

У повоєнний період всі свої сили він присвятив боротьбі за консолідацію емігрантських сил. У 1947-му обраний довічним головою ОУН. У 1957-му виступив із програмою створення Світового конгресу українців, яка була реалізована вже після його смерті.

Помер Мельник 1 листопада 1964 року в Кельні. Був похований на міському цвинтарі Бонвуа в Люксембурзі.

Фото: СЗРУ

«Аргумент»

На цю тему:

- **Останки лідера ОУН Андрія Мельника та його дружини повернули в Україну**
- **Перепоховання останків лідера ОУН Андрія Мельника на НМВК: дата і розклад богослужінь**
- **Голову ОУН Андрія Мельника з дружиною перепоховають на НВМК**
- **Уряд готує перепоховання Євгена Коновальця в Україні**

Share 0

Читайте «Аргумент» в Facebook и Twitter

*Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter.***

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

Зґвалтував власних доньок бо хотів підготувати до дорослого...
ДЕТАЛЬНІШЕ

"Бельбек" у вогні, Москва в шоці: СБУ показала, як виглядає...
ДЕТАЛЬНІШЕ

У Чернігові чоловік на вулиці напав на жінку та зґвалтував...
ДЕТАЛЬНІШЕ

РЕКЛАМА

Trump's Secret China Game Is Tearing Europe Apart — And No...
ДЕТАЛЬНІШЕ

❗Навіть Сатана не може врятувати Путіна
ДЕТАЛЬНІШЕ

Вся правда про відносини Зеленського та Єрмака: що говорять...
ДЕТАЛЬНІШЕ

Коментарі

ВІДЕО

Як українські вишиванки стають відомими на весь світ

Зламати все: як горе-продюсер Єрмак хакнув кіно і державу

Криваві міль... «героя Украї... окупантами

© 2011 «АРГУМЕНТ»
Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань – за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному ... головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається ... або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.
Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за зміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.
Контакт: uargumentum@gmail.com